

ĐỀ XUẤT MỘT SỐ GIẢI PHÁP DẠY HỌC KIẾN THỨC KINH TẾ TRONG MÔN CÔNG NGHỆ Ở TRƯỜNG PHỔ THÔNG

Nguyễn Hạ Liên Chi - Trường Đại học Sài Gòn

Ngày nhận bài: 11/04/2018; ngày sửa chữa: 12/04/2018; ngày duyệt đăng: 04/05/2018.

Abstract: Based on the analysis of the 10th grade Technology curriculum at high school and in comparison with General Education Programme of Ministry of Education and Training, author finds out some inadequacies in teaching economic knowledge to students. Therefore, this article proposes some suggestions for improvement such as restructuring of the subject curriculum; compiling the textbooks and instructional materials; developing teaching methods; applying integrated teaching, etc.

Keywords: Technology, experiential learning, integrated teaching, economic knowledge.

1. Mở đầu

Trong thời đại hiện nay, công nghệ cũng với khoa học và kĩ thuật ngày càng phát triển sâu rộng, thâm nhập vào tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội. Điều này yêu cầu con người không những phải cập nhật những cái mới do khoa học, kĩ thuật và công nghệ đem lại mà còn yêu cầu phải đưa kiến thức này vào chương trình dạy học ngay từ bậc phổ thông.

Tại Việt Nam, *Chương trình Giáo dục phổ thông* do Bộ GD-ĐT ban hành theo Quyết định số 16/2006/QĐ-BGDĐT ngày 05/05/2006 đã đưa môn *Công nghệ* vào giảng dạy ngay từ lớp 6 cho tới lớp 12, bao gồm các chủ đề: kinh tế gia đình (may mặc, trang trí nhà ở, nấu ăn, đan, thêu, làm hoa cắm hoa, thu chi trong gia đình); tạo lập doanh nghiệp, nông, lâm, ngư nghiệp (trồng trọt, chăn nuôi, thủy sản), công nghiệp (vẽ kĩ thuật, cơ khí, kĩ thuật điện, điện tử, sửa chữa xe đạp, gia công gỗ), sử dụng máy vi tính... Trong xu thế tiếp tục đổi mới giáo dục, năm 2017, Bộ GD-ĐT ban hành *Chương trình Giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể*, đã bố trí dạy học *Công nghệ* ngay từ bậc tiểu học.

Căn cứ vào nội dung kiến thức cho thấy, sự kết cấu đa lĩnh vực trong môn học đã tạo nên sự phức tạp nhất định trong việc tổ chức dạy học, phân công, bố trí giáo viên (GV) ở các trường phổ thông. Riêng lĩnh vực kinh tế, mặc dù chiếm tỉ trọng nhỏ trong chương trình môn học nhưng cũng biểu lộ những bất cập nhất định của việc triển khai thực hiện trong thời gian qua.

Qua thực tế của việc dạy học *Công nghệ* ở trường phổ thông, chúng tôi đưa ra một số nhận định và đề xuất các giải pháp nhằm góp phần nâng cao chất lượng dạy học, thực hiện có hiệu quả quá trình đổi mới giáo dục đáp ứng yêu cầu hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Kiến thức kinh tế trong chương trình môn Công nghệ ở cấp trung học phổ thông

Ở môn *Công nghệ* [1], nội dung có liên quan đến kiến thức kinh tế được cấu trúc trong chương trình lớp 10 (xem *bảng 1*):

Bảng 1. Nội dung kiến thức môn Công nghệ 10 có liên quan đến kiến thức kinh tế

Kiến thức công nghệ có liên quan đến kiến thức kinh tế	Phân bố chương trình
Phần 2. TẠO LẬP DOANH NGHIỆP	Công nghệ lớp 10
Những khái niệm liên quan đến kinh doanh và doanh nghiệp	Bài mở đầu
<i>Doanh nghiệp và lựa chọn lĩnh vực kinh doanh</i>	Chương 4
- Doanh nghiệp và hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp	Bài 50
- Lựa chọn lĩnh vực kinh doanh	Bài 51
- Thực hành: Lựa chọn cơ hội kinh doanh	Bài 52
<i>Tổ chức và quản lí doanh nghiệp</i>	Chương 5
- Xác định kế hoạch kinh doanh	Bài 53
- Thành lập doanh nghiệp	Bài 54
- Quản lí doanh nghiệp	Bài 55
- Thực hành: Xây dựng kế hoạch kinh doanh	Bài 56

Bảng 1 cho thấy, có thể liệt kê những kiến thức kinh tế cơ bản được chuyên tải trong nội dung *Công nghệ 10* bao gồm:

- Các khái niệm về: kinh doanh (hộ gia đình, doanh nghiệp nhỏ, vừa, lớn), cơ hội kinh doanh, các lĩnh vực kinh doanh (sản xuất, thương mại, dịch vụ), đầu tư, thị trường, doanh nghiệp, vốn (điều lệ, pháp định), nguồn

vốn, các loại hình công ty (trách nhiệm hữu hạn, cổ phần), cổ đông, cổ tức, cổ phiếu, trái phiếu, chứng khoán.

- Phương thức tổ chức và quản lý doanh nghiệp: xác định kế hoạch, thành lập doanh nghiệp, quản lý doanh nghiệp, hạch toán kinh tế.

Đây là các khái niệm, thuật ngữ có tính chuyên sâu về lĩnh vực kinh tế.

2.2. Thực trạng việc triển khai dạy học kiến thức kinh tế trong môn Công nghệ 10 cấp trung học phổ thông

Qua tìm hiểu việc dạy học Phần 2 *Tạo lập doanh nghiệp* trong môn *Công nghệ 10*, chúng tôi rút ra được một số nhận xét sau đây:

2.2.1. Về chương trình và sách giáo khoa

- Kiến thức kinh tế được xếp vào phần 2 của chương trình *Công nghệ 10* cấp trung học phổ thông.

- Sách giáo khoa do nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam ấn hành đã tái bản nhiều lần. Nhìn chung đã bám sát chương trình, đã chuyển tải hầu hết được các nội dung đề ra, thể hiện trong *Bài mở đầu*, *Chương 4* (2 bài lý thuyết, 1 bài thực hành, 2 bài đọc thêm); *Chương 5* (3 bài lý thuyết, 1 bài thực hành). Ngoài phần ví dụ minh họa, cuối *Chương 5* đã đưa ra sơ đồ hệ thống kiến thức của phần 2.

Tuy nhiên, qua thời gian dài giảng dạy cũng đã bộc lộ một số nhược điểm, cần thiết phải được hiệu chỉnh, chẳng hạn:

- Đối với nội dung của *Bài mở đầu*, phần khái niệm về công ty chỉ mới đưa ra 2 loại hình công ty trách nhiệm hữu hạn và công ty cổ phần. Cần bổ sung một số kiến thức hiện hành trong đời sống như: công ty hợp danh, công ty trách nhiệm hữu hạn một thành viên, công ty tư nhân...

- Chỉnh sửa một số ví dụ minh họa đã quá cũ: thu lãi khoảng 500 nghìn đồng mỗi tháng (Bài thực hành số 52), chi trả cần theo thời giá (Bài thực hành số 56)...

2.2.2. Về phân công giáo viên giảng dạy

Chương trình *Công nghệ 10* Trung học phổ thông được chia làm 2 phần: - *Phần 1. Nông, lâm, ngư nghiệp* (34 tiết - học kì 1 và học kì 2); - *Phần 2. Tạo lập doanh nghiệp* (18 tiết - học kì 2). Căn cứ theo kết cấu nội dung chương trình và để thuận tiện cho việc quản lý, hiện nay các trường trung học phổ thông đã phân bổ toàn bộ môn *Công nghệ 10* cho GV giảng dạy *Sinh học* đảm nhiệm. Điều này phù hợp ở điểm: GV giảng dạy *Sinh học* sẽ dạy tốt phần *Nông, lâm, ngư nghiệp* nhưng lại gặp khó khăn khi dạy phần *Tạo lập doanh nghiệp*.

Đây là một sự bất cập, vì toàn bộ Chương trình đào tạo sư phạm *Sinh học* ở các trường đại học sư phạm

không hề có học phần nào thuộc lĩnh vực kinh tế, có nội dung liên quan đến phần 2 của chương trình *Công nghệ 10*. Điều này bắt buộc GV phải tự tìm hiểu trong điều kiện không có tài liệu hướng dẫn chính thống. và đặc biệt, tất cả các GV thuộc những chuyên ngành khác được đào tạo trong trường sư phạm cũng không được trang bị về kiến thức kinh tế.

2.2.3. Về đổi mới phương pháp và phương tiện dạy học

Thực tế cho thấy, do *Công nghệ* vẫn luôn bị coi là “môn phụ, phần phụ”, nên cả GV và HS chưa quan tâm nhiều lắm, đôi khi không quan tâm. Vì vậy, tuy kiến thức môn học liên quan đến nhiều lĩnh vực khoa học, nhưng GV không được bồi dưỡng kiến thức chuyên sâu, chủ yếu là trình bày kiến thức trong sách giáo khoa, dẫn đến việc đổi mới phương pháp trong môn học này còn nhiều hạn chế. Cùng với đó, phương tiện, thiết bị dạy học cho môn học này cũng “nghèo nàn”, thiếu và không đồng bộ cũng tạo ra rất nhiều khó khăn trong quá trình đổi mới phương pháp dạy học.

Để giảng dạy có hiệu quả, GV thường dựa vào kiến thức *Giáo dục học* và *Lí luận dạy học* chung để sáng tạo ra phương pháp dạy học ở các bài, các mục. Điều này đã làm cho hiệu quả dạy học ở phần này thường không đạt được kết quả mong muốn.

2.3. Một số giải pháp nâng cao chất lượng dạy học kiến thức kinh tế trong môn Công nghệ ở cấp trung học phổ thông

Để khắc phục những bất cập đã nêu trên, chúng tôi đã nghiên cứu và đưa ra một số giải pháp về việc nâng cao hiệu quả dạy học kiến thức kinh tế ở cấp trung học phổ thông qua môn *Công nghệ* (theo *Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể*).

2.3.1. Cấu trúc lại chương trình hợp lí

Trong môn học *Công nghệ*, phần kiến thức có liên quan đến lĩnh vực kinh tế có thể sắp xếp lại cho hợp lí; phát triển nội dung, thời lượng đủ để bố trí trọn vẹn trong một học kì. Từ đó, có thể phân công GV dạy xuyên suốt môn học của học kì đó, không bị chông chéo với các mảng kiến thức khác, khắc phục được tình trạng GV phải dạy chéo môn.

2.3.2. Biên soạn sách giáo khoa, tài liệu hướng dẫn về dạy học kiến thức kinh tế trong môn Công nghệ

Sách giáo khoa cần được cập nhật sau mỗi lần tái bản, những ví dụ minh họa phải sát và phù hợp với thực tiễn đời sống kinh tế xã hội biến động từng ngày. Có thể cho ví dụ mở để HS tự cập nhật, tránh bị lạc hậu theo thời giá.

Đối với những khái niệm chuyên ngành kinh tế có thể bổ sung đầy đủ ở các bài đọc thêm hoặc tài liệu hướng dẫn cho GV một cách chính thống.

2.3.3. Vận dụng phương pháp dạy học phù hợp

Phương pháp dạy học cụ thể của từng chương, bài về kiến thức kinh tế trong môn *Công nghệ* cần bám sát đối tượng HS, phát huy được tính chủ động, sáng tạo, năng lực của HS theo hướng tích cực hóa, chiếm lĩnh và vận dụng kiến thức. Đây là nội dung khá sát với đời sống thực tế nên sẽ dễ dàng cho HS tiếp cận.

Cần vận dụng triệt để các phương pháp dạy học, như: Dạy học theo dự án; dạy học nêu và giải quyết vấn đề; dạy học tìm tòi khám phá, dạy học nghiên cứu tình huống. Các phương pháp dạy học này giúp HS học các kiến thức của lĩnh vực kinh tế ngoài thực tiễn, vừa học vừa tìm tòi và trải nghiệm, tạo sự hứng thú và say mê học tập. Qua đó, HS có thể hiểu được thực tiễn và vận dụng giải quyết các vấn đề trong đời sống kinh tế. Tăng cường luyện tập bằng cách giao các tình huống trong đời sống sản xuất, KT-XH, tạo điều kiện cho HS phát hiện và đề xuất cách giải quyết nhằm khắc sâu phần lí thuyết và tăng cường sự hấp dẫn của môn học.

2.3.4. Áp dụng phương thức tích hợp giữa kiến thức kinh tế trong môn Công nghệ với các mảng kiến thức khác

Dạy học tích hợp có nhiều ưu điểm nhằm giúp HS huy động được nhiều nguồn kiến thức khi giải quyết cùng một vấn đề trong thực tiễn. GV dễ dàng lựa chọn các chủ đề tích hợp nội môn trong *Công nghệ* (giữa kiến thức kinh tế và kiến thức nông, lâm, ngư nghiệp, kiến thức cơ khí, kĩ thuật, điện, điện tử...) hoặc liên môn đối với các môn học khác như *Toán*, *Tin học*, *Sinh học*...

2.3.5. Khuyến khích và định hướng cho giáo viên đưa ra những sáng kiến kinh nghiệm trong dạy học kiến thức kinh tế của môn Công nghệ

Đây là diễn đàn khá tốt để GV cả nước trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm khi giảng dạy. Đã có rất nhiều GV có năng lực tốt, tổ chức dạy học có chất lượng cần được nhân rộng về phương pháp dạy học. Qua đó, những tiết dạy tốt về kiến thức kinh tế của môn *Công nghệ* được chia sẻ nhằm giúp GV đỡ lúng túng và khó khăn khi tiến hành bài dạy.

2.3.6. Khuyến khích học sinh thực hiện nghiên cứu khoa học, trải nghiệm sáng tạo những kiến thức về kinh tế gia đình, kinh doanh, quản lí doanh nghiệp...

Đây là nội dung mới đang được triển khai thực hiện trong vài năm gần đây ở nhà trường phổ thông. Với những tình huống có liên quan đến KT-XH rất gần gũi đối với HS sẽ góp phần bổ sung nguồn đề tài cho hoạt động khoa học của HS; giúp các em chọn ra những đề tài về khoa học xã hội nhân văn vô cùng thiết thực và đề ra những cách giải quyết phong phú, sinh động.

3. Kết luận

Trước thực trạng dạy học kiến thức kinh tế trong môn *Công nghệ* ở trường trung học phổ thông đang có một số tồn tại, cần được tháo gỡ, thì hi vọng những giải pháp mà chúng tôi đưa ra sẽ phần nào khắc phục những bất cập đó, đồng thời làm tiền đề để hoàn chỉnh Chương trình giáo dục phổ thông mới sắp ban hành nhằm thực hiện có hiệu quả việc đổi mới giáo dục phổ thông ở nước ta.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ GD-ĐT (2017). *Công nghệ 10*. NXB Giáo dục Việt Nam (tái bản lần thứ 11).
- [2] Bộ GD-ĐT (2018). *Dự thảo Chương trình giáo dục phổ thông - môn Công nghệ và Hoạt động trải nghiệm*.
- [3] Bộ GD-ĐT (2017). *Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể*.
- [4] Đỗ Hương Trà (chủ biên, 2015). *Dạy học tích hợp - Phát triển năng lực học sinh*. NXB Đại học Sư phạm.
- [5] Trần Khánh Đức (2008). *Chất lượng đào tạo và quản lí chất lượng đào tạo nhân lực trong nền giáo dục hiện đại*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [6] Phạm Văn Lập (1998). *Phát triển chương trình đào tạo - Một số vấn đề lí luận và thực tiễn*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [7] Nguyễn Mạnh Cường (2008). *Phát triển trường trung học phổ thông theo quan điểm nhà trường hiệu quả*. Luận án tiến sĩ, Trường Đại học Giáo dục - Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [8] Nguyễn Song Bình - Trần Thị Thu Hà (2006). *Quản lí chất lượng toàn diện - Con đường cải tiến và thành công*. NXB Khoa học và Kỹ thuật.
- [9] Phan Văn Kha (2013). *Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo theo tinh thần Nghị quyết Trung ương 8 khóa XI*. Tạp chí Khoa học giáo dục, số 11, tr 6-8.